

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΟΦΩΝΟΥ

Τό γραμμόφωνο διέρχεται μιὰ ἀποφασιστικὴ καμπὴ. Τώρα κάθε δίσκος δὲν μπορεῖ πιά νὰ παίζειται ὅπως ἄλλοτε ἀπὸ ὁποιοδήποτε μηχανήμα, δεδομένου ὅτι ὅλα τὰ γραμμόφωνα ἔκαναν 78 στροφὰς σὲ λεπτό. Τώρα ὅμως ὑπάρχουν δίσκοι μακρῆς διαρκείας, —λεπτοὶ σὰν φύλλο χαρτίου— ποὺ παίζονται μὲ εἰδικὸ «βραχίονα» καὶ κάνουν 33—45 μόνος στροφῆς τὸ λεπτό· χωρὶς νὰ ἐπηρεάζεται διόλου ἡ μουσικὴ τοῦ κομματιοῦ. Γιὰ τοὺς δίσκους οὗτους χρειάζεται εἰδικὸ μηχανήμα γραμμόφωνου, ποὺ θέτει σὲ ἀχρηστεία ὅλα τὰ παλιὰ γραμμόφωνα. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ καινούργια γραμμόφωνα ἱκανὰ νὰ παίζουν δίσκους παντὸς τύπου—ἀλλὰ τὰ γραμμόφωνα αὐτὰ εἶναι πολὺ ἀκριβὰ, ἀφοῦ στὴν Ἀμερικὴ στοιχίζουν ἀνω τῶν πενήτα δολларίων.

Ἔτσι, οἱ λάτρεις τοῦ γραμμόφωνου τὰ ἔχουν χάσει κυριολεκτικῶς. Ἐνῶ οἱ καινούργιοι δίσκοι παίζουν ἐπὶ εικοσιπέντε δλόκληρα λεπτά, — τὸ ἑξαπλάσιον δηλαδὴ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τοὺς παλαιούς— καὶ ἐπὶ πλέον εἶναι ἀθραυστοί, εἶναι ὡστόσο πρακτικῶς ἀχρησιμοποίητοι, ἀφοῦ δὲν μποροῦν νὰ παιχθοῦν στὰ παλαιὰ ὑπάρχοντα μηχανήματα γραμμόφωνου.

Ἔτσι δημιουργεῖται σήμερον ἓνα εἶδος κρίσεως ποὺ φέρνει στὴν ἐπικαιρότητα τὰ πρῶτα βήματα τῆς καταπηκτικῆς αἰτῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ σκληροῦς ἀγῶνος τῆς γιὰ νὰ ἐπιζῆση καὶ νὰ ἐπιβληθῆ.

Ἄς κάνουμε τὴν ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ ἀναδρομὴ σὲ πρελθόν.

Ὅταν ὁ Θωμᾶς Ἐβισον πῆρε τὸ δίπλωμα εὔρεσι-τεχνίας γιὰ τὸν «ἐμιλοῦντα κύλινδρον» τὸ 1887, τὸν θεωροῦσε «ἀρχικῶς ὡς ἓνα εἶδος ντικταφόν» — δηλαδὴ μιὰ μηχανὴ ὑπεργοῦσεως. Ἡ δὲ πρῶτὴ τραγουδίστρια, ἡ Λίλυ Μούλτον, ποὺ δέχτηκε νὰ τραγουδήσῃ γιὰ τὸ πρῶτο ἑκείνου μηχανήμα, ἀνατριχίλασε ὅταν ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἀδυνατιομένη, παραμορφωμένη, ἀγνώριστη Ἀκόμα καὶ μετὰ δέκα χρόνια ὅταν τὸ γραμμόφωνο ἔπαυσε νὰ εἶναι χειροκίνητο κι' ἀπέκτησε περιστροφόμενον μηχανήμα, οἱ μουσικοὶ δὲν ἐδέχοντο νὰ παίζουν γιὰ τ' ἀποτελέσματα τοὺς ἐφαίνοντο —καὶ δικαίως— οἰκτρά!

Τὸ 1889 δύο στενογράφοι τοῦ Ἀρείου Πάγου τῶν Ἦν. Πολιτειῶν Ἰθρυσαν μιὰ Ἑταιρίαν γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ εἰσαγάγουν τὰ γραμμόφωνα στὴ Βουλὴ καὶ στὴν Δικαστήριαν εἰς ἀντικατάστασιν τῶν στενογράφων! Οἱ ἀγορεύσεις ἀπετυπώοντο σὲ κύλινδρους. Πράγματι· πούλησαν ἑπὶ μερικῆς ἑκατοντάδες γραμμόφωνῶν ἀλλὰ οὐτόμα τὸ Κογκρέσσο τὰ ἀπέριψε ὡς «μὴ πρακτικά». Οἱ συνεταιροὶ δοκίμασαν τότε νὰ λανσάρουν τὰ μηχανήματά τους στὶς ἐμποροπανηγύρεις, ὅπου οἱ πελάτες, χάρις σὲ εἰδικὰ ἀκουστικά, παρακολουθοῦσαν κάθε ἐκτέλεσι. Καὶ ἡ μέθοδος αὐτὴ ὑπῆρξε προσοδοφόρος.

Ἡ παραγωγὴ κύλινδρων ὅμως ἦταν βραδεῖα. Ὁ τραγουδιστῆς θὰ ἔπρεπε νὰ τραγουδήσῃ ἑκατὸ φορὲς ἓνα τραγούδι γιὰ νὰ γίνουν ἑκατὸ κύλινδροι,

Ἡ δυσκολία αὐτὴ ὑπερικήθηκε μόνον ὅταν ὁ Μπέρλινερ ἐφέρε ἓνα νέον τρόπον. Ἄντι τῶν ἑως τότε κέρινων κύλινδρων, δημιούργησε ἓνα δίσκο ἀπὸ τοῖγκο, στὸν ὅποιον ἀπετυπώοντο τὸ κομμάτι τῆς μουσικῆς. Ὁ μετᾶλλινος αὐτὸς δίσκος ἐχρησιμοποιεῖτο κατόπιν ὡς μήτρα γιὰ τὴν παραγωγὴ χιλιάδων ἄλλων δίσκων, ἀπὸ εἰδικὸ μίγμα.

Τότε ἄρχισε ἓνας πόλεμος μεταξὺ κύλινδρων καὶ δίσκων ἀνάλογος μὲ τὸν σημερινὸν μεταξὺ παλαιῶν καὶ νέων δίσκων. Τὰ μηχανήματα ἐκείνα ἔπαιζαν μόνον κύλινδρους, οἱ δὲ δίσκοι τοῦ Μπέρλινερ ἔπαιζον μόνον μὲ χειροκίνητα μηχανήματα! Ἔως τοῦτο τέλος, ὁ Τζόνσον ἀπὸ τὸ Κάρντεν ἐφέρε ἄλλον τύπον γραμμόφωνου μὲ περιστροφόμενον μηχανικὸ δίσκο, γιὰ νὰ λανσάρῃ δὲ τὸ νέο μηχανήμα, ἱδρύσε μιὰ ἑταιρίαν τὸ 1901.

Ὁ Τζόνσον συνεννοήθηκε μὲ τὴν πρῶτὴ ἑταιρίαν καὶ ἔπεισε τοὺς διευθυντὰς τῆς νὰ υἱοθετήσουν κι' ἐκείνοι τοὺς δίσκους. Ἔτσι ὁ πόλεμος κύλινδρων καὶ δίσκων ἔπαυσε, καὶ μιὰ ἐποχὴ ἡμέμερίας ἄρχισε γιὰ τὴν βιομηχανία τοῦ γραμμόφωνου.

Ἐν τῷ μεταξὺ δύο μηχανικοὶ τῆς δευτέρης ἑταιρίας ἀνεκάλυψαν στὴν Ἰταλία ἓνα νεαρὸν ὄργανον ἕως τότε τενόρο, ποὺ ζήτοῦσε 400 δολларία γιὰ τὴν ἐκτέλεσι δέκα κομματιῶν. Ἡ τιμὴ αὐτὴ ἦταν 15πλάσια τῆς συνήθους καὶ οἱ διευθυντὰ ἀπηγόρευσαν νὰ γίνῃ μιὰ τέτοια μεγάλῃ δαπάνῃ. Ἄλλ' οἱ δύο μηχανικοὶ δὲν δίστασαν νὰ ἀναλάβουν ἐκείνῳ προσωπικῶς τὴν εὐθύνη, καὶ ἡ Ἑταιρία τοῦς κέρβισε 70.000 δολларία ἀπὸ τοὺς δέκα πρῶτους δίσκους τοῦ Καροῦζο — γιὰτὶ αὐτοὺς ἦταν ὁ ἕως τότε ἀγνώστος Ἰταλὸς τενόρος.

Ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ ἔκανε κι' ἄλλους μεγάλους καλλιτέχνους νὰ δεγθοῦν νὰ τραγουδήσουν γιὰ τὸ γραμμόφωνο. Μὴ νομίζεται ὅμως ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦταν εὐκόλο. Ὁ καλλιτέχνης ἔπρεπε νὰ ἀπομακρύνεται ὅταν ἔβινε φηλῆς ἢ θυματῆς νότες, ἐνῶ ἀντιθέτως ἔπρεπε νὰ βάζῃ τὸ τόμα τοῦ σχεδόν μέσα στὸ χωνὶ τοῦ μηχανήματος, γιὰ τίς σιγανῆς νότες.

Ὁ Καροῦζο μάλιστα ἐκουράζετο τόσο ἀπὸ τὰ ὀποῖα αὐτὰ ἄλλαμα ἔμπρος, πίσω, δεξιά καὶ ἀριστερά καὶ ἴθρωνε τόσο, ὥστε συνοδεύετο πάντα ἀπὸ κάποιον ὑπῆρτη, ποὺ ἔφερε μαζί του στεγνὰ ροῦχα γιὰ νὰ τὸν ἀλλάξῃ... 5.